

Зінченко Є.В.,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Політологія»
Житомирський Державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна.

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ:

Гендерна політика є основою побудови рівноправного суспільства, де кожна людина, незалежно від статі, має рівні можливості для реалізації свого потенціалу. Це не лише набір формальних правил і принципів, а й всебічний підхід до створення умов, що дозволяють уникнути гендерної дискримінації та усунути соціальні бар'єри, пов'язані зі стереотипами про роль чоловіків і жінок. Гендерна політика набуває особливого значення в сучасних суспільствах, де прагнуть подолати обмеження, спричинені багатовіковою нерівністю.

Одним із ключових принципів гендерної політики є рівність та недискримінація. Це означає не тільки рівні права, а й однакові можливості для чоловіків і жінок у всіх сферах: від освіти до зайнятості та політичної активності. Забезпечення рівності включає як доступ до ресурсів, так і можливість обіймати відповідальні посади або брати участь у процесі прийняття рішень. Прикладом реалізації цього принципу є закони, які забороняють гендерну дискримінацію та забезпечують рівну оплату праці за однакову роботу. Рівність включає у себе також рівність за віковими

характеристиками. Принцип полягає в тому, що кожна людина не залежно від її віку має право бути почутою, отримати медичну допомогу, освіту, а також працювати на тій чи іншій роботі, посаді. Виключенням у цьому випадку є неповнолітні, офіційна праця яких до певного віку заборонена, або має певні обмеження по навантаженню і характеру роботи.

Принцип гендерної справедливості фокусується на забезпеченні потреб і врахуванні умов життя кожної статі. Жінки, наприклад, часто стикаються з додатковими соціальними обов'язками, такими як догляд за дітьми та літніми членами родини, що може обмежувати їх у професійному розвитку. Гендерна справедливість передбачає створення соціальних пільг і програм, які враховують ці особливості. Найпопулярнішим таким проектом є «Сприяння гендерної рівності в Україні (PRO-GE), який був створений за сприянням Офісу Ради Європи в Україні. Також прикладом даного підходу може бути доступ до гнучкого робочого графіка або забезпечення державної підтримки для працюючих матерів. Також важливим є врахування інтересів чоловіків у питаннях, що часто стосуються тільки жінок: наприклад, рівний доступ до відпусток по догляду за дітьми, що допомагає подолати традиційні стереотипи щодо їхньої ролі в родині. Існує навіть практика, коли в декрет по догляду за дитиною виходить чоловік, в той час, коли жінка влаштовується, або, вже має доволі престижну і добре оплачувану роботу.

Один з найголовніших принципів гендерної політики – рівновага. Рівновага в прийнятті рішень відіграє не останню роль. Гендерний баланс у владі, бізнесі та інших органах управління дозволяє враховувати потреби і цінності обох статей, що робить прийняті рішення більш обґрунтованими і справедливими. Наприклад, у політиці представництво жінок і чоловіків на рівних умовах дозволяє уникнути упередженості та забезпечити рівномірний розподіл ресурсів. Багато країн запроваджують квотування – вимогу досягати певного рівня представництва для кожної статі в органах влади, що стає ефективним інструментом для подолання гендерного дисбалансу на керівних посадах. «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визнано в усьому світі найважливішим чинником досягнення сталого розвитку, а також умовою побудови правової та демократичної держави, в якій гарантуються та забезпечуються права і свободи людини. Щороку після прийняття на четвертій Всесвітній конференції із становища жінок 15 вересня 1995 р. Пекінської декларації (далі – Пекінська декларація) та затвердження резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 р. № 70/1 Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН) підводить підсумки поступу держав-членів на шляху до забезпечення гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок у всіх сферах життя суспільства. Кожні чотири роки Україна подає звіт з виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм

дискримінації щодо жінок, ратифікованої в 1980 році. Отож в Україні є окрема стратегія, яка, спрямована на об'єднання суспільства у розумінні цінностей прав і свобод людини, що забезпечуються та захищаються на основі принципів рівності та недискримінації для всіх жінок і чоловіків, хлопців та дівчат, на консолідацію дій центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій, соціальних партнерів, громадських об'єднань». Це не тільки сприяє балансу у процесі прийняття рішень, а й дозволяє зруйнувати стереотипи щодо «чоловічих» та «жіночих» професій.

Ще один важливий аспект – гендерна чутливість у процесі формування державної політики. Врахування гендерних аспектів дозволяє оцінити, як ті чи інші рішення вплинуть на кожну зі статей. Це означає, що при розробці нових законодавчих ініціатив, програм соціального захисту чи економічних реформ слід враховувати можливі наслідки для чоловіків і жінок. Такий підхід запобігає потенційній дискримінації, забезпечуючи всім рівні можливості для реалізації своїх прав і потреб.

Окремої уваги заслуговують інструменти гендерної політики.

Інструменти реалізації гендерної політики включають різноманітні засоби, які допомагають досягати поставлених цілей і втілювати принципи гендерної рівності на практиці. Законодавче регулювання є одним із основних інструментів, оскільки воно встановлює чіткі норми і правила, що сприяють захисту прав кожної статі. Наприклад, прийняття законів про рівну оплату праці, заборону сексуальних домагань або підтримку жінок у випадку материнства сприяє не лише захисту, але й зміцненню гендерної рівності в суспільстві.

Суттєву роль у реалізації гендерної політики відіграють освітні та інформаційні програми. Підвищення рівня обізнаності населення про гендерну рівність є важливим етапом у подоланні стереотипів. Це може включати тренінги для персонала, лекції в навчальних закладах або медіа-кампанії, які акцентують на важливості гендерної рівності. Такі заходи допомагають роз'яснити суспільству важливість рівних можливостей, сприяють формуванню прогресивного світогляду та зменшують кількість випадків дискримінації.

В Україні дедалі частіше почали говорити про цю тему, створювати групи обговорень, тренінги і навіть окремі уроки в школах. Все це спрямоване на те, що обізнаність в цьому питанні дасть людям зрозуміти, наскільки важливо мати рівні можливості для життя і взагалі розкрити проблему гендерної нерівності та мезогінії у світі.

Моніторинг та оцінка впровадження гендерної політики є важливим інструментом для аналізу ефективності застосовуваних заходів. Систематичний збір даних, їх оцінка і коригування стратегії на основі результатів дозволяють урядам, компаніям та громадським організаціям постійно вдосконалювати свої програми для забезпечення гендерної

рівності. Також цей етап дасть виявити та оцінити масштаби проблеми локально, якщо така присутня. Шляхом тренінгів, обговорень та ізолювання від колективу, суспільства – людей, які порушують етичні норми та принижують інших за ознаками статі, або приналежності до будь-якого з гендерів.

Загалом, гендерна політика, що дотримується принципів рівності, справедливості та чутливості до потреб кожної статі, є потужним інструментом побудови суспільства, яке цінує кожного свого члена. Впровадження політики, яка підтримує гендерну рівність, сприяє не лише справедливості, а й сталому розвитку країни, де кожна людина має можливість для повноцінної самореалізації. Всі ці інструменти та принципи сприяють створенню справедливого суспільства, де досягається баланс між правами та обов'язками кожної статі.

Література:

1. Бекешкіна І. Е., Горбачик А. П., & Михайлов, Д. М. (ред.). Гендерна рівність та антидискримінаційна політика: Український контекст. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 152 с.
2. Кравченко А. І. Гендер і політика: Українська специфіка. Харків: Видавництво «Ранок», 2016. 87 с.
3. Грецов А. Г. Соціологія гендерної рівності: сучасні тенденції та інструменти впровадження. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 211 с.